

אנל המלרי

במדינה

הטירור

תעלומה מעוכפת

פרשת המטוס היפאני

החטוף — העמידה את

ישראל בפני דילמה מוסרית

באחד הימים של שנות השלושים אחזה פאניקה היסטורית בתושבי ארצות-הברית. היה זה אחרי ששידור חדשות ברדיו מסר, כי אנשי המאדים עומדים לפלוש אל כדור הארץ. רק במאוחר הסתבר ששידור החדשות היה בסך-הכל פתיחתו של תוכנית מתח, ששודר בצורת קריינות חדשות בידו השחקן אורסון וולס.

השבוע נדמה היה כי ישראל עומדת בפני מצב דומה לזה בו עמדו תושבי ארצות-הברית בעיקבות שידור תוכנית המתח הבריוני. אלא שהסכנה היתה ה"פעם מוחשית יותר. לא היו אלה אנשי המאדים שהתכוונו לנחות על כדור הארץ. הסכנה הבריוני, לא קבוצה של מטורפים שהשתלטו על מטוס ג'טבו יפאני, יפאני. את המטוס אישם בישראל, תרסק אותו או תפוצץ אותו מעל מקום יישוב כל-שהו או מיתקן אחר.

האיום לא עורר פאניקה או בהלה. במרבית השעות בהן החזיקו החוטפים במטוס היה האיום בלתי מוחשי, כיוון ש"החוטפים נעו במסלולים רחוקים מסביב לגבולות ישראל, לא השמיעו כל איום וכל תביעה כלפי ישראל. מלבד העובדה שאחד מחוטפי המטוס הציג את עצמו כ"פלסטיני ומלבד הרמז לישראל בשם זה וזהו שהעניקו החוטפים למטוס — קדושי הג'הנמל, לא היווה המטוס לכאורה כל סכנה ממשית לישראל.

בעייה מוסרית — לא מיבצעית.

אבל מתחת לפני השטח שררה התרגשות ותכונה לא מעטה. למעשה נערך כו שילטונות הביטחון לקראת אפשרות שבשלב מסוים ישנו החוטפים האלמונים את תוואי הטיסה של המטוס, ימריאו לכיוון ישראל. האיום נעשה מוחשי בבוקר יום השלישי השבוע, אחרי ש"המטוס המריא בתום שלושה ימי חנייה מיספוריים בנסיכות הנפט דובאיי. הוא חנה חניית ביניים בדמשק, ניסה להירכס למרחב האווירי של לבנון, משם סטה לכיוון יוון. במשך דקות ארוכות וועצ"רות נשימה טס המטוס מעל הים התיכון, מבלי שיהיה ברור אם חוטפיו אכן מתכוונים להטיסו לכיוון ישראל.

אפשר היה לתאר מיספר אפשרות יות פעולה של החוטפים, אם אכן התכוונו לפעול נגד ישראל, דבר שטרם התברר. הם היו יכולים להטיס את המטוס מעל שטח עירוני בישראל או מעל נמל התעופה בלוד, לאיים לפוצצו באוויר אם לא תתמלא תביעה כלשהי שלהם.

במצב כזה היה על האחרים בישראל לעמוד בפני החלטה גורלית: האם להניח למטוס להיכנס לתחום האווירי של ישראל, לאפשר לו לנחות בנמל-תעופה ישראלי, לקיים מגע עם החוטפים ולנסות לחלץ את הנוסעים? או לפעול בצורה שלא תאפשר למטוס להגיע בכלל לתחום מישראל ולבצע מעשה טירוף קטלני? מבחינה טכנית ניתן היה למנוע את נחיתת המטוס בארץ רק על-ידי סירוב לאפשר לו נחיתה. במיקרה כזה יכלו ה"חוטפים לאיים לבצע פיצוץ באוויר. כדי למנוע את נסיסת המטוס למרחב האווירי של ישראל, ניתן היה להשתמש רק ב"כוח, במילים אחרות: לפגוע במטוס, להפילו, ולסכן את חיי נוסעיו, ובלבד שלא יגיע לישראל, שם יסכן מלבד את הנוסעים, בו, חיי בני-אדם נוספים.

וזהו לא יצטרף אף לאחד זאת הגופים, אם לא ילכו יחד. כדי להבהיר זאת לחלוטין, ביקש פעיל להיפגש עם אבנרי, הפגיש שה נתקיימה בדירתו של אבנרי, ביום ב/11.6.

הוא גם ביקש מאבנרי שלא "לנעול את הדלת", ולהשאיר אפשרות של הצטרפות ל"מרי" אחרי הבחירות להסתדרות. כעבור שלושה ימים, ביום ה' בבוקר, חזרה ניבה לגור על אותה עמדה בשיחה עם אבנרי. היא הודיעה שלא תלך בשום פנים ואופן עם מק"י, מפני שזו מתנגדת למצב שלום אמיתי. את עמדת ידידה, רן כהן, הלהוט להליכה עם מק"י דווקא, הגדירה (המשך בעמוד-26)

החליטו להקים חזית עם העולם הזה. בציבור הערבי התחילה להתגבש קבוצה להצטרפות. חלק מן הפנתרים השחורים התעניינו אף הם באפשרות של הצטרפות. סיעת העולם הזה בכנסת ובהסתדרות שינתה את שמה ל"מרי" — המחנה הרדיקלי לישראל. נפתחו מגעים עם אישים במערך ובל"ע.

מרכז העולם הזה — כוח חדש התכנס, החליט לצרף את מק"י למערך אם תסכים בצורה חד-משמעית לקו אופוזיציוני, כו"ל לל הנכונות להחזיר את השטחים תמורת שלום. מק"י מסרה לעיתונות הודעה, כי אילו הסכימה עם העולם הזה לנוסח ש"פירושו אי-הסכמה לגבולות הקודמים. כיצ"כיוני התכנס הוועד המרכזי של מק"י, קיבל החלטה שנועדה לחסל סופית את המשאומתן — אך להטיל את האשמה לכך על העולם הזה.

החלטות אותה ישיבה מהוות קרייוו. קול העם, ביטאון מק"י, פירסם ב-4.6.73 הודעה רשמית על ההחלטות, בה דובר על "הימנעות מהתנחלויות קבע" (כלומר: הסכמה להתנחלויות המוגדרות כ"זמניות", כמו היאחזויות נח"ל בשטחים המוחזקים) ו-החזרה לגבול מוסכם עם שכנינו" — (נוסח של מישרד-החוץ, הבא לרמוז על

יוסי אמיתי
לא ציוני?

הצורך לשנות את הגבול הקודם ולספח שטחים לישראל). אולם כעבור 24 שעות העבירו ראשי מק"י לאבנרי נוסח שונה לגמרי של הת"ל טעות אותה ישיבה. נוסח זה כאילו קיבל הלה את נוסחת אבנרי-צבן, כ"גישור על פני הבדלי דיעות", אך תוך אי-הסכמת מק"י לגבולות הקודמים.

תכלת וגם אדום

על ד לאותו רגע היה ברור כי מאיר פעיל לא יצטרף אף לאחד זאת הגופים, אם לא ילכו יחד. כדי להבהיר זאת לחלוטין, ביקש פעיל להיפגש עם אבנרי, הפגיש שה נתקיימה בדירתו של אבנרי, ביום ב/11.6.

הוא גם ביקש מאבנרי שלא "לנעול את הדלת", ולהשאיר אפשרות של הצטרפות ל"מרי" אחרי הבחירות להסתדרות. כעבור שלושה ימים, ביום ה' בבוקר, חזרה ניבה לגור על אותה עמדה בשיחה עם אבנרי. היא הודיעה שלא תלך בשום פנים ואופן עם מק"י, מפני שזו מתנגדת למצב שלום אמיתי. את עמדת ידידה, רן כהן, הלהוט להליכה עם מק"י דווקא, הגדירה (המשך בעמוד-26)

בענייני הגבולות, ובעד העמדת "אישיות בלתי-תלויה" בראש הרשימה. כ"בלתי-תלוי" הוצע מאיר פעיל — אדם שחסר לו עדיין נסיון פרלמנטרי או פוליטי. אחרי כמה שעות של ויכוח חסר-תכלית, פקעה סבלנותה של ניבה לגור, חברת ש"ח. היא האשימה את ראשי מק"י כי הבלה, תבעה להעמיד בראש הרשימה את אורי אבנרי, ולהסכים להחזרת השטחים המוחזקים תמורת שלום.

היה נראה כאילו אנשי מק"י קיבלו את שתי הנקודות, ונקבעה פגישה למחרת היום לפיכוחם סופי. אך למחרת היום נתברר כי מק"י חזרה לעמדתה-המוצא שזה — תחליף שחזר מאז בעשרות ישיבות.

למשל: אחרי ישיבות אינסופיות, ישב אבנרי עם צבן בירושלים, הכין מצע משותף שנקרא מאז "סיוטת אבנרי-צבן". הובעה בו הודישה שישראל תצהיר שהיא "רואה את השטחים המוחזקים (בהא ה"ידיעה) כפיקדון שעליו תהיה נכונה לוותר לתמורת השלום". היה זה נוסח חד-משמעי, ולרגע היה צדמה שסוף-סוף הוסרו המיכשולים ו"הוקמה חזית רחבה ביותר. אך למחרת היום ממש, בדירת ניבה לגור בתל-אביב, התהפכה הקערה על פיה. יאיר צבן מ"מק"י הודיע שאמנם מוכנה מק"י לנסותה זו כ"פשרה המגשרת על ניגודים" — אך מק"י עצמה תמשיך לדגול בעמדתה ה"מקורית, שאין לחזור לגבולות הקודמים, ושקו העולם הזה פירושו קבלת "תכתוב צרבי".

בסוף ישיבה זו, שוב מאוחר כי לידה, היה ברור שהמשאומתן עם מק"י נכשלה.

באחה ישיבה, ביום 30.5.73, אירע עוד משהו חשוב. בלוח יום נודע מנחם ברינקר פועל בהתמדה, מאחורי הקלעים, בשליחות ראשי מק"י, להקמת חזית של

רן כהן
ציוני?

מק"י ושי"ח נגד תנועת העולם הזה, ושכל המשאומתן לא נועד אלא לתפוס עמדה טכסיתית שתאפשר לטעון ש"אורי אבנרי הכשיל את המשאומתן". במהלך ה"ישיבה העביר אבנרי לניבה לגור פתק על כך.

על כך השיבה ניבה לגור בפתק ככתב ידה: "מאיר פעיל ביקש ממני לומר כאן הערב — לאור השמועות שהגיעו גם אלי — כאילו הוא ילך לרשימה כדשה עם מק"י — כי אין לזכרום אלה כל שחר מצידו, ובי הוא לא ילך לך למערכת הבחירות אם החזית הרחבה לא תקום. אמרתי."

מכאן התגלגלו הדברים במהירות. קבוצת אנשי נס. שי"ח והאופוזיציה של מק"י

חיים המוחזקים" — עם ה"א הידיעה — תמורת שלום מלא.

חלוקת הייצוג במבנה המשותף על פי גודל המרכיבים, בהתאם לסקרי דעת-קהל אחר-איים.

אבנרי הסביר לצבן שאם אין הסכמה עקרונית על שלוש נקודות אלה אין סיכוי להידברות, ועליך כדאי להבהיר זאת לפני פתיחת משאומתן רשמי. צבן שמע והציע פתיחת משאומתן רשמי. כך נתקבל הרושם שיש הסכמה עקרונית על הנקודות העיקריות. רק לאחר מכן נסתבר שהיה זה טכסס טאקטי בלבד — טכססס שראשי מק"י חזרו עזיו שוב ושוב.

..שלושת המוסקטירים"

בשיתוף הרשמית הראשונה עם ראשי מק"י שלפו אלה ארנבת מן השרוול. היה זה מצע של שלושה מרצים צעירים, שנכנסו לאחר מכן לפולקלור של הפרשה כ"שלושת המוסקטירים". היו אלה מנחם ברינקר (אמנות), אבישי מרגלית (לוגיקה) ומאיר פעיל (היסטוריה).

היה זה מיסמך מעניין, כי השלושה לקחו את טיוטת העולם הזה, העתיקו ממנה עשרות רבות של סעיפים כלשונם, ללא שינוי — אך הכניסו שינויים בכמה מן הסעיפים המרכזיים, הנוגעים למאמצי השלום. לכאורה היתה זאת "פשרה" בין גישות העולם הזה ומק"י. למעשה היתה הפשרה בין טיוטת העולם הזה ובין הקו של מישרד-החוץ.

למשל: במקום הנכונות להחזיר את "השטחים המוחזקים" תמורת שלום, באה נוסחה מעורפלת על "רוב השטחים". במקום "ארץ-ישראל המערבית, כמולדת לשני עמים, באה "ארץ-ישראל ההיסטורית" — נוסחה התואמת את דרישת אבא אבן שהמדינה הפלסטינית תקום בעבר-הירדן. במקום התנגדות לכל התנחלות, דובר רק על התנגדות להתנחלות "קבועה".

היו כמה תופעות מוזרות כשרב זה. "שלושת המוסקטירים" עבדו תוך תיאום הדוק עם אנשי מק"י, אך לא קיימו שום מגע שהוא עם תנועת העולם הזה. כאשר קבעו אבנרי ופעילי פגישה ביניהם, לא הופיע פעיל.

היה ברור כי מנהיג השלושה, מנחם ברינקר, פועל מטעם מק"י, ונראה ש"מאיר פעיל, קצין שהשתחרר לא מכבר מצה"ל, נגרר אחריו מתוך תמימות, מבלי לעמוד על המתרחש.

במהלך המשאומתן אירע עוד דבר מוזר, בפעולה למען ועידת בולוניה הת"ל כדור אנשי העולם הזה, שי"ח והאופוזיציה של מק"י. בשעה שאבנרי ואמיתי השתתפו בוועידה ונאמו בה על פטריון סיום ישראלי וציונות, פירסמו ראשי מק"י גינוי חריף, שהופץ בעולם כולו על-ידי מישרד-החוץ הישראלי.

במייסמך זה הוגדרו אבנרי ואמיתי תי כ"אנטיישראליים" — הגדרה מוזרה מפי שו מנחם עימם באו תה עת עצמה משאומתן להקמת מוחה פוליטי משותף.

פתק בכתביד

מחרת ועידת בולוניה נמשך המשאומתן בקצב משגע, כשכל יום מתקיימת ישיבה בת חמש-שש שעות, עד מאוחר בלילה. החלק שנגע לשי"ח, ולאנשי רשימת-נס התקדם בהצלחה, אך החלק שנגע למק"י ול"שלושת המוסקטירים" קיבל, חיש מהר, צביון כימעט קפקאי.

בישיבה המשותפת הראשונה של כל הגופים, בדירת אבנרי, הציג מנחם ברינקר את עמדת מק"י: נגד קו ברור